

Vertrouwensbevordering in Justitie vergt meer dan vervrouwelijking alleen

Meer oestrogeen is geen panacee

Bart Nelissen en Karel Van Geyt vinden, in tegenstelling tot advocaat Jean-Marie De Meester, niet dat de vervrouwelijking van de top van de magistratuur automatisch zowel de representativiteit als de menselijkheid van Justitie zal verbeteren.

Bart Nelissen
Karel Van Geyt

Onder de titel 'Een bastion van testosteron' brak advocaat Jean-Marie De Meester in *De Standaard* van 9 februari 2012 met zoveel verve een lans voor de vervrouwelijking van de hoogste magistratuur, dat we elke rechtzoekende een advocaat toewensen die met zo'n overgave cliënten verdedigt, tot buiten de muren van de rechtscolleges toe. Heel de samenleving is trouwens gebaat bij een doorleefde kritiek op de werking van Justitie. De input van goedgeplaatste actio-

speciaal hout gesneden zijn nu het doelpubliek steeds mondiger wordt, de maatschappij immer pluralistischer en het publieke vertrouwen van langsom kostbaarder. Niet alleen verheugt het te lezen hoe de advocaat zijn aanzienlijke balie-ervaring relateert en bovenal pleit voor meer onderzoek naar de impact van het geslacht van de rechter op de (aard van de) bestraffing, ook blaast hij een belangrijke discussie nieuw leven in en wel op basis van de drievoudige vaststelling dat hoven mannenbastions zijn, dat vrouwen qua aanpak verschillen van hun mannelijke collega's, en dat het rechterlijk korps niet representatief is voor onze bevolking. Hij maakt voorts duidelijk dat er naast gender nog andere criteria denkbaar zijn bij het representatief maken van de rechterlijke toplaag en wijst op een schromelijke ondervertegenwoordiging van meerdere bevolkingsgroepen binnen het selecte kransje topmagistraten ('Kent u soms een allochtone of homoseksuele raadshere in het Hof van Cassatie of het Grondwettelijk Hof?'). Deze empirische claims lijken zonder meer terecht en we zouden eerder de wenkbrau-

"You wouldn't understand, Your Honor — it's a guy thing."

De rechtsprekende taak is zo veeleisend, en de samenleving zo pluralistisch, dat we de doelstelling om het korps zoveel mogelijk te spiegelen aan de samenleving best bij voorbaat relativeren.

“ **Veel dames zitten niet te wachten op goedkope verdachtmakingen over hun kwaliteiten als magistraat.** ”

ren komt immers steeds van pas in een volwassen democratie die blijvend zoekt naar de beste organisatie van haar overheidsdienst *par excellence*. Voorts mogen we aannemen dat de kwaliteit van rechtsbedeling in aanzienlijke mate afhangt van de betrokken professionals. Wie vandaag de dag om den brode geschillen (helpt) beslecht(en) namens de maatschappij moet dan ook uit

wen fronsen mocht nadere studie het tegendeel uitwijzen.

Veeleer de conclusie van de auteur - dat zowel de representativiteit als de menselijkheid van Justitie te winnen hebben bij de vervrouwelijking van de hogere magistratuur - lijkt vatbaar voor kritiek. Het involgen van zijn pleidooi voor een (te forceren) vervrouwelijking van Justities

hoogste gremiën kan immers ten koste gaan van het broodnodige vertrouwen in de wijze waarop Justitie haar *human resources* beheert.

QUOTA ONGELEGEN VOOR SELFMADE MAGISTRATES

Vooreerst staat het in de sterren geschreven dat vrouwelijke magistraten op termijn (meer) topfuncties zullen bekleden. De grote instroom van vrouwelijke rechters is nu al een feit en het is slechts een kwestie van tijd

alvorens de (natuurlijke) uitstroom van de (oververtegenwoordigde) kranige heteroseksuele raadsheren zich doorzet. Bovendien is het goed denkbaar dat veel dames, nadat ze zich toegang hebben verschaft tot de magistratuur en dankzij hard labeur inmiddels op carrièrekoers liggen voor een topambt, niet zitten te wachten op goedkope verdachtmakingen over hun kwaliteiten als magistraat. Machoverwijzingen naar hun geslacht als doorslaggevende (benoemings-) factor zouden onvermijdelijk volgen op elke uitgesproken vervrouwelingspolitiek, of

COLUMN | RUDY VERBEKE

Intelluelen

© WVV

Wie al eens het voorwerp was van een evaluatie, assessment of functioneringsgesprek weet of moet weten wat de gebruikelijke vragen zijn die men daarbij stelt. Die stereotiepe vragen onthullen veel over het gebrek aan creativiteit van de interviewers, maar daarover moet je tijdens 'het gesprek' je mond leren houden. Als kandida(a)t(e) mag je je ziel bloot leggen, je oneindig klein of oneindig groot maken, maar je mag nimmer of nooit je mening geven over de (in)competentie van je beoordelaars.

De meest voor de hand liggende en dus eigenlijk de domste vraag die men bij een evaluatie kan stellen is deze: 'Wat is je grootste kwaliteit en wat is je grootste gebrek?'. Antwoord niet: 'Ik ben heel goed in het zien aankomen van stereotiepe vragen en mijn grootste zwakte is dat ik altijd eerlijk mijn mening geef over de bekwaamheid van mensen die idiote vragen stellen.' Verkoop jezelf niet als slimmer dan degene die je ondervraagt. Zeker als je daarbij uitschuijvers maakt. Zeg niet: 'Ik heb *intelluele* hobby's, want het moet zijn: *intellectuele* hobby's'. Overdrijf echter ook niet in het

geven van vermeend wenselijke antwoorden. Over je grootste gebrek: 'Ik werk te veel, te precies, te beziel, althans volgens mijn partner en kinderen'. Te doorzichtig. Als het over je gebreken gaat, zeg je beter kort en goed: 'procrastinatie'. Je mag er honderd procent zeker van zijn dat de commissie die je kandidatuur moet beoordelen dat woord niet kent, maar haar leden zullen het onderling niet willen toegeven en zullen het dan ook niet aanrekenen als een zwakte die je benoeming of promotie in de weg staat.

'Procrastinatie', het woord staat niet in Van Dale, is eigenlijk alleen bekend bij 'psy's' en therapeuten. Nochtans herkent iedereen de betekenis ervan in mindere of meerder mate bij zichzelf. Het gaat over het uitstellen van moeilijke taken, door voortdurend voorrang te geven aan gemakkelijker opdrachten, waardoor men voor de 'harde noten' constant worstelt met deadlines en zichzelf bedelft onder vermijdbare stress.

Democratie is het heiligste goed dat we vanuit maatschappelijk oogpunt bezitten en het is niet origineel erop te wijzen dat zij ook zwakheden herbergt. We weten allemaal dat de Hoge Raad voor de Justitie zijn legitimiteit vindt in de democratie. Wie echter bekwaam

is en rechter of OM wil worden, kan het beleven op zijn/haar kennis getest te worden door mensen die louter omwille van hun populariteit in de HRJ zijn beland. Niet omwille van hun intellectuele capaciteiten. Dat brengt ons bij de netelige vraag: wie controleert de competentie van de competentiecontroleurs? Je zult maar specialist zijn in het gerechtelijk recht en je kennis daarover getest zien door iemand die het voortdurend over het gerechtelijk wetboek heeft in plaats van het gerechtelijk wetboek. Wie op die manier de toegang tot de magistratuur wordt ontzegd, spreekt voor altijd over de 'Hoge Onraad voor de Justitie'. Er bestaan uiteraard geen statistieken over de fouten die zo al werden gemaakt. Wij moeten er ook niet van uitgaan dat de meeste beslissingen verkeerd zijn, maar wie erover nadenkt en intellectueel eerlijk is, weet dat vele zeer competente juristen en mooie mensen (die misschien veel betere magistraten zouden zijn dan hun ondervragers) ten onrechte de toegang tot de rechterlijke macht of een gerechtvaardigde promotie werden geweigerd. Iedereen kent zo iemand in zijn omgeving. Intellueel is dat niet, maar het is zo.

(De auteur is praktijklector aan de Vrije Universiteit Brussel)

dat nu via quota gebeurt of anderszins. Voorts is het zeer de vraag of van echte representativiteit van de rechterlijke macht ten opzichte van de bevolking überhaupt sprake kan zijn en of dat de kwaliteit van de rechtsbedeling ten goede zou komen. Hun noodzakelijk juridische kwalificaties - lekenrechters in sociale en handelszaken en juryleden in assisenzaken niet te na gesproken - en

sief te maken, dan is de gesuggereerde vrouwelijking mooi meegenomen. Zoals we opmerkten, is dat (lees: de vrouwelijking) nog maar een kwestie van tijd. Het lijkt hoe dan ook van belang om verder oog te hebben voor de persoonlijke kwaliteiten van magistraten en voor een werkomgeving waarin ze, met de woorden van hoogleraar psychologie Mía Leijssen, 'niet op hun hoede moe-

“ **Velen komen eenvoudigweg niet in aanmerking voor de baan en er zullen jammer genoeg altijd mensen zijn die zich niet herkennen in hun rechter.** ”

hun opgelegde beroepskledij maken van professionele geschilbeslechtsers noodgedwongen vreemde eenden in de bijt. Daarbij komt dat de rechtsprekende taak zo veelzijdig is, en de samenleving zo pluralistisch, dat we de doelstelling om het korps zoveel mogelijk te spiegelen aan de samenleving best bij voorbaat relativeren. Velen komen eenvoudigweg niet in aanmerking voor de baan en er zullen jammer genoeg altijd mensen zijn die zich niet herkennen in hun rechter.

Daarmee zijn we aanbeland bij de omvattende vraag naar welke Justitie het beste antwoord biedt op de uitdagingen waarmee we vandaag worden geconfronteerd - verruwing van de zeden, contractualisering van de interpersoonlijke verhoudingen, vermarkting van het samenleven, onder druk staande solidariteit - en naar het type rechter dat deze Justitie overtuigend kan belichamen.

HRJ: ZWARE SELECTIETAAK IN REPRESSIEVERE TIJDEN

Als vrouwelijke rechters inderdaad empathischer zijn, meer oog hebben voor alternatieve bestraffing én er bovendien een door-dachte maatschappelijke consensus bestaat om de (straf)rechtsbedeling minder repres-

ten zijn voor geweld, chantage en machtswellust'. Vanzelfsprekend kan empathische interactie hiertoe bijdragen.

Met de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) beschikt België overigens al meer dan tien jaar over een uniek orgaan dat de kwaliteit waarborgt van (toekomstige) magistraten, door alvast komaf te maken met de alom gelaakte politieke benoemingen uit het verleden. Ook bij bevorderingen kan de HRJ, met zijn minutieus uitgedachte samenstelling, een sleutelrol vervullen in het licht van de door De Meester bepleite representativiteit.

Wat ons meer zorgen baart op dit ogenblik, is de repressiever wordende tijdsgeest die ook de HRJ niet is ontgaan. Uit zijn recentste jaarverslag blijkt immers dat ongeveer één Belg op twee van oordeel is dat de sociale situatie van een verdachte geen rol mag spelen bij de rechterlijke beslissing. In dat opzicht zou een vrouwelijker, menselijker, empathischer magistratuur zich opnieuw blootstellen aan het verwijt niet representatief te zijn...

(De auteurs zijn doctorandi aan de rechtsfaculteit van de KU Leuven)

Reageren kan!

Wilt u reageren op iets wat u in de krant hebt gelezen? Of wilt u zelf een prangend juridisch-maatschappelijk thema aankaarten? Hebt u een interessant arrest of vonnis dat u wilt signaleren? Stuur dan uw opiniebijdrage of lezersbrief naar juristenkrant@kluyer.be of De Juristenkrant, Motstraat 30, 2800 Mechelen, of fax ons op het nummer 015-36 16 96. De redactie mag opiniebijdragen en lezersbrieven inkorten, redigeren of weigeren.

COLUMN

IN DE HOOP DE KWALITEIT VAN DE BELGISCHE EN DEELSTATELIJKE WETGEVING POSITIEF TE BEÏNVLOEDEN, LOODST GERT VAN DER BIESEN U IN DE KOMENDE 27 AFLEVERINGEN DOOR DE WONDERE WERELD VAN DE WETGEVINGSTECHNIEK: LEGISTIEK VAN A TOT ZBIS.

Legistiek expressionisme

'Dat is de beste KAASKNAGER van h-e-e-l Rokford!' Wie enig gewicht aan zijn juridische verhandeling wenst te geven, citeer bij voorkeur *Thomas Hobbes*, *Charles de Montesquieu* of - respect verzekerd - *Ludwig Wittgenstein*. Graag openen wij dit essay evenwel met een quote van *Geronimo Stilton*, de wakkere muis, tevens kinderboekheld. Niet zozeer om het alles verhelderende inzicht dat eruit spreekt, maar vooral om de grafische vormgeving van de tekst. Kleur! Stijl! Design!

Geronimo Stilton is een jeugdige zielsverwant van de grote woordkunstenaar Paul Van Ostaijen. 'BOEM PAUKESLAG daar ligt alles PLAT.' Wellicht dé versregel uit 'Bezette stad', de dichtbundel die het midden houdt tussen een reclamekaravaan en een brassband. Typografisch expressionisme. Poëzie als beeldende kunst. De letters paraderen, swingen, stuiken ineen.

De wetgever kijkt ernaar als naar een stuk overjaarse roquefort. Typografisch expressionisme, het zal mijn tijd wel duren, gnuift hij. Geen frivoliteiten in het Belgisch Staatsblad. Wetgeving is tekst en veel gekker hoeft het heus niet te worden. Trouwens, wat is een wet? Een wet is een verzameling woorden. Nederlandse woorden. Franse woorden. Gestemd. Bekrachtigd. Afgekondigd. Bekendgemaakt. Zo staat het in de bekendmakingswet van 1961. Wetten zijn bekendgemaakte woorden. Dat is de essentie. 'To rule by words requires that such words be manifestly made known; for else they are no laws.' Meer moet dat niet zijn. Thomas Hobbes.

Geen kleurtjes dus in onze wetten. Jammer. Een uitgekend koloriet zou een zegen zijn voor het leescomfort. Alle strafsancities in scharlakenrood. 'Moord wordt gestraft met levenslange opsluiting.' Alle rechten frisgroen. 'De drukpers is vrij.' Helaas. Het recht mag geen kleur hebben. Vrouwe Justitia is blind. Of minstens kleurenblind. Ook prenten komen de wet niet in. Of het moet in de wegcode zijn. Wetgeving is non-figuratief. Het Staatsblad is een bastion tegen de beeldcultuur. Zelfs voor het kinder-rechtenverdrag kan er geen pop-up-illustratie vanaf. Wetten zijn geen stripverhalen. Stel u voor: de hypotheekwet in stripvorm. 'Kuifje bij de notaris'. Een spannend avontuur waarin de jonge reporter kasteel Molensloot in hypotheek geeft. Of de Salduz-wet. 'Kuifje in voorlopige hechtenis'. De wetgever waagt zich niet aan dergelijke fratsen. Geen *animus animandi*. Het is al heikel genoeg om een woord correct te interpreteren, met kleuren en cartoons is het einde helemaal zoek. De presentatie van wetteksten is een toonbeeld van typografische ascese alsmede gedegen ernst en dat is een mondiaal gegeven.

Mondiaal? Nee, één natie houdt stand tegen de monotonie: Canada. Ooit al eens de *Canada Gazette* - het Canadese Staatsblad - doorgenomen? Akkoord, een stripalbum is het niet, maar naar Belgische normen is het zonder meer een sensatieblad. Wetteksten staan er niet altijd braafjes in romein. Soms legt een gedeelte zich *curatief*. Soms hult het zich in *vet*. Soms swingt het in *curatief-vet*. Laten we dit even demonstreren.

Men neme een doordeweeks artikel uit het *Belgisch Staatsblad*:

'In artikel 68, eerste lid, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen worden de woorden '7, vierde lid,' ingevoegd tussen de woorden 'de artikelen' en het cijfer '22', worden de woorden 'en 73' vervangen door de woorden '73 en 74/17, § 2, vierde lid' en worden de woorden 'op te heffen' vervangen door de woorden 'te wijzigen'.'

Stel: u bent Canadees. U zit 's avonds in uw trappershut, bij een knetterend haardvuur, losjes in uw houthakkershemd, en u snuistert in de *Canada Gazette*. Dan zou u - mocht Nederlands in Canada een officiële status genieten - ongeveer het volgende lezen:

'In artikel 68, eerste lid, van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen worden de woorden '7, vierde lid,' ingevoegd tussen de woorden 'de artikelen' en het cijfer '22', worden de woorden 'en 73' vervangen door de woorden '73 en 74/17, § 2, vierde lid' en worden de woorden 'op te heffen' vervangen door de woorden 'te wijzigen'.'

Kortom, u leest hetzelfde, maar helemaal anders. Het Belgische artikel is tekst. Het Canadese artikel is tekst met structuur. Organisatie. Opmaak ten dienste van leesbaarheid. De Canadees heeft zijn *Gazette* sneller uit dan wij ons *Staatsblad*. En kan sneller strips gaan lezen. Of Van Ostaijen.

'Is dit het dan?', vraagt u ietwat benepen. Is dit de kwaliteit van de wet? Een geursiveerd zinsdeel in het *Staatsblad*? Een stel-tje woorden in vette inkt? Moet dit de rechtsstaat redden? Zal dit de Belgen opstuwten in de vaart der volkeren? Word ik hiervan gelukkig?

Luister. U kan in de trappenhal van uw woning nachtlichtjes met bewegingsmelder inbouwen. Dat is dienstig, zelfs genoeglijk. Maar als het bouwplan niet deugt, de funderingen verzakken en de muren scheuren, zullen ook de nachtlichtjes het huis niet overeind houden. Zelfs niet met bewegingsmelder. Cursieve en vette tekstblokken in wetteksten zijn nachtlichtjes. Handzame gadgets. Ze maken de wet toegankelijker. Ze gidsen de rechtzoekende sneller naar zijn recht. Maar als het uitgangspunt van de wetgever onvoldoende doordacht is, als de basisopties lichtvaardig en onzorgvuldig zijn afgewogen, dan kunnen ook cursieve woordgroepen de wet niet stutten. Dan is zelfs de hele Handleiding voor de Wetgevingstechniek, in al haar onvolprezenheid, boter aan de galg. De kwaliteit van de wet begint met een goed idee en eindigt met de tekststopmaak in het Belgisch Staatsblad.

Maar of u van een geursiveerd zinsdeel ook *gelukkig* wordt, durven wij niet zeggen. 'Wovon man nicht sprechen kann, darüber muss man schweigen.' Ludwig Wittgenstein.

(Gert Van der Biesen is juridisch adviseur in de Senaat en praktijkassistent aan de Universiteit Hasselt)